

“In de schaduw groeit er meer dan in de volle zon”

GENT/BRUGGE “Ik ben eigenlijk de eerste ramp die op 11 september gebeurde”, lacht Kurt Defrancq. Op ‘Nine Eleven’ viert de naar Gent uitgeweken Bruggeling zijn vijftigste verjaardag. Geen reden om toeters of bellen boven te halen, want daar houdt hij niet zo van, wel het ideale moment om even een balans te maken. Een tussentijdse, want “ik heb een zeer voldaan gevoel, maar ik heb nog zo veel honger om nieuwe dingen te maken.”

“Kunnen we in de schaduw zitten?” vraagt Kurt Defrancq als we een plaatsje zoeken op het terras van de Vooruit. Op zich een onbenullig zinnetje, maar na het gesprek zou blijken dat hij meteen de rode draad van het hele gesprek én zijn leven had gegeven. “In de luwte, in de schaduw, daar voel ik me het best”, zal hij tijdens het gesprek meerdere keren herhalen.

Vijftig is een moment waarop veel mensen een balans opmaken. Heb je dat voor jezelf al gedaan?

“Achteruitblikken, ik doe dat niet. In je auto kijk je alleen in je achteruitkijkspiegel als je wilt inhalen en ik moet niet voorbijsteken. Ik geen man van weemoed, van terugkijken op wat gepresteerd werd. Ik ben een theaterman en het mooie daaraan is dat het zo vluchtig is. Elke avond weer die grote sprong maken en hopen dat het lukt met het publiek.”

Is leeftijd een bondgenoot van een acteur ? Word je beter naarmate je ouder wordt of wordt acteren moeilijker ?

“Het acteren wordt niet moeilijker, maar wel de rekrutering. In het theater zat je vroeger bij een gezelschap, zoals NTG of KVS, en werden de rollen je aangeboden, terwijl er nu een andere cultuur is, met kleinere groepjes, waarbij je zelf meer beslist in wat je investeert en speelt. Op dit moment ben ik met zeven verschillende theatervoorstellingen op tournee. Ja, dat is een vrij behoorlijke agenda. Vaak vragen ze me : hoe doe jij dat allemaal ? Wel, dat ik het ook niet weet. Zelfs **Daniël Termont** trok grote ogen toen hij mijn agenda zag... (lacht) Tja, *deure doen*, lijkt dat een West-Vlaming zegt. Je vak ernstig opvatten en goed voorbereiden. Bij ieder stuk wil ik minstens een uur voor dat het doek opengaat op de scène staan om me in te leven.”

Zeven stukken brengen, dat kan je ook omdat je een redelijk neutraal imago en uiterlijk hebt. Je bent geen Marijn Devalck die de mensen áltijd als Bathasar Boma zien.

“Tegenwoordig hoor ik van collega’s dat je een profiel moet hebben. Maar dat vind ik niet goed. Als je een profiel hebt, dan zit je in een tramspoor en raak je er nooit meer uit. Ik heb mezelf daarvoor behoed door ervoor te zorgen dat ik in geen enkele rol bleef hangen. Maar het heeft ook een nadeel. Ik ben zo divers bezig dat de mensen zeggen: waar zit hij nu? Waar is hij nu mee bezig?”

Een andere eigenschap én sterkte is dat je zelf producties creëert. Was het om zekerheid te hebben of omdat je je niet vond in het aanbod?

“Neen, het zou pretentiefus zijn om dat te beweren. Het is gewoon **Darwin**: de overlevers zijn de mensen die zich aanpassen aan de omstandigheden. Nu interesseert me het creatieproces meer dan om als acteur in een grote machine terecht te komen. Het is misschien niet de makkelijkste weg, maar het geeft me veel voldoening. Dat is misschien een tip voor jonge acteurs: wacht niet tot een appel van de boom valt. Vroeger heb ik voor mezelf een lijstje opgesteld van markante figuren, van wie ik het de moeite vond om een toneelstuk over te maken. Op twee na is die tableau zo goed als afgewerkt. Namen zal ik niet geven, of er loopt iemand anders met het idee weg. Ja, acteurs zijn ook kleine zelfstandigen geworden... Maar een voorbeeld: ik vond het zo bijzonder dat **Einstein** even in De Haan heeft verbleven, dat ik samen met professor **Jean-Paul Van Bendegem** een stuk <emdash> Au Coeur Volant <emdash> over een ontmoeting tussen Einstein en **Ensor** heb gemaakt. De combinatie van toneel en wetenschap.”

Dan komen we naadloos uit bij je taak als cultureel adviseur bij Universiteit Gent. Wat houdt die functie in ?

“Mijn taak heet ‘cultureel adviseur’ en adviezen zijn per definitie niet bindend. De zoektocht naar vernieuwing en nieuwe methodes werkt bij een wetenschapper en kunstenaar op dezelfde manier. Lang waren dat twee aparte werelden en mijn taak is om die samen te brengen. Een verbindingsofficier. In de luwte, in de schaduw, daar voel ik me goed.”

Is dat niet eigen aan je hele carrière ?

“Eigenlijk wel. Er groeit meer in de schaduw dan in de volle zon. Als je iets nieuws wilt maken, doe je dat beter in de luwte. Pas als het dan zijn juiste vorm heeft, kan je er mee naar buiten treden. Volgens mij heb je twee soorten artiesten : zij die – en dit klinkt contradictorisch – vanuit een soort timiditeit op een podium kruipen en zij die er met veel gebrul en van ‘kijk naar mij, dit zijn mijn kunstjes’ op de scène stappen. Maar ik geloof meer in die eerste groep. Voor mezelf, en dat is misschien niet wat het publiek denkt, voel ik me meer bij die eerste groep thuishoren. **Nand Buyl** liep in het dagelijkse leven ook als een schaduw langs de gebouwen, maar eens op een toneel bloeide gij volledig open. En ik denk dat ik ook zo ben.”

Heb je nog dromen op je vijftigste?

“Ik heb een zeer voldaan gevoel, maar ik heb nog zo veel honger om nieuwe dingen te maken. Vaak is er het idee dat een acteur een rol wil spelen om roem te verwerven. Soms gebeurt dat, maar dat is en mag ook nooit de bedoeling zijn. Ik ken weinig muzikanten die zeggen: nu ga ik eens een hit schrijven. Voor een acteur is dat hetzelfde. Maar de industrie verwacht wel iedere keer dat er een hit volgt. Dat is de grote valkuil, ook voor jonge acteurs. Maar het is ook goed dat we niet weten wát een hit maakt. De laatste jaren komen steeds meer wetenschappers zeggen hoe theater gespeeld moet worden, zonder dat ze ook maar één poot op een bühne hebben gezet. Mijn boutade is dan : de beste manier om de kerk leeg te krijgen is de pastoors te vervangen door theologen.”

Heb je ergens spijt van?

“Absoluut niet. Ik denk wel dat ik een andere carrière gehad zou hebben als ik in een ander taalgebied had gewoond, maar het is niet anders en daar kan je dan ook geen spijt van hebben.

Als je in Frankrijk een voorstelling maakt die goed onthaald wordt, heb je werk voor vijf jaar. Voor een carrière van twintig jaar heb je dus vier stukken nodig. In Vlaanderen, en dat heb ik ook al bij de minister van Cultuur uitgelegd, kan je met één tuk vier maanden toeren. Dus wij moeten driemaal per jaar presteren. Ons publiek eist dat, en terecht. Nergens ligt de productiviteit zo hoog als in Vlaanderen.”

Enkele jaren geleden heb je de leiding van de Artiestenpenning, een fonds die oudere acteurs financieel helpt, overgenomen. Maar voor jou lijkt dat niet aan de orde.

“Toch nu niet, maar ik heb dat ook gedaan om een belangrijk signaal te geven aan mijn jongere collega’s. Die solidariteit, die tussen mijn voorgangers leefde, is nu een beetje verdwenen. Maar naast een signaal is het ook daadwerkelijk nodig. Ik ga geen namen noemen, maar het publiek zou schrikken als ze zouden weten welke grote acteurs of actrices, die al een carrière van dertig jaar achter de rug hebben, zwarte sneeuw zien. En dat is heus niet altijd de schuld van de acteurs zelf. Ja, nog iets wat ik in de achtergrond doe.”

En nog iets waar je je in de schaduw voor inzet, is het recht op waardig sterven.

“Ja, ik ben een groot voorstander van het recht op euthanasie en ben trots dat ons land een van de eersten was dat daar een wettelijk kader voor heeft geschapen. Ik heb respect voor wie daar anders over denkt, maar voor mij hoeft het leven niet gerekt te worden in een uitzichtloze en onmenselijke situatie. Professor **Wim Distelmans**, met wie ik hiervoor nauw samenwerk, zegt: *We kunnen met allerlei middeltjes het leven verlengen, maar bieden we ook kwaliteit?* Mij gaat het om levenskwaliteit. Of ik bang ben voor de dood? Neen, ik ben meer bang van het leven. Je kan in het leven veel meemaken die niet leuk is, terwijl het na de dood gedaan is. Kijk, zoals een kind graag een verhaaltje voorgelezen krijgt voor het slapengaan, zijn er ook mensen die op hun sterfbed nog iets willen horen. Ik heb een stichting helpen oprichten die dit doet, en soms ga ik ook zelf levensverhalen of gedichten voorlezen. Heel intens.”

Een ietwat lugubere vraag: heb je al nagedacht over je eigen tekst?

“Neen, maar ik weet wél wat ik op mijn begrafenis wil. Het kan al eens gebeuren dat mensen hun gsm vergeten uit te schakelen in het theater, maar sommige stukken zijn zó intens dat mijn hart uiteenspat als er dan een afgaat. Dan is de magie weg en dat gebeurt zó vaak. Er zijn er zelfs die zonder gêne opnemen: *zeg maar, 'k zit maar in 't theater*. Wat een onbeschoftheid ! Dus als ik dood ben, zou ik willen dat er in mijn urne een gsm rinkelt, iedereen eens goed verschiet en weet wat dat is. En dan zeg ik door de speakers: *ik ben er even niet, maar zodra het mogelijk is, neem ik contact met je op.*”

(Olivier Neese)

Persoonlijk

Geboren op 11 september 1963 in Oostende. Opgegroeid in De Haan en Sint-Michiels Brugge. Woont met echtgenote Nele Seys (LO-leerkrachte) en kinderen Kasper, Ibe en Korneel in Mariakerke, bij Gent.

Opleiding

Lagere school : gemeenteschool Sint-Michiels, middelbaar : Broeders van Liefde Sint-Jozef Torhout. Hogere studie : Koninklijk Conservatorium Brussel.

Loopbaan

Acteur met het motto 'theater is mijn liefde, tv mijn maîtresse'. Halftijds aan de slag als cultureel adviseur bij Universiteit Gent.

Kurt Defrancq over...

Zijn vijftigste verjaardag

“Die verjaardag leeft meer bij mijn omgeving dan bij mezelf. Maar 50 is wel een getal, hé. We zullen het vieren zoals elke verjaardag in het gezin: op een leuke maar intieme manier. Geen toeters en bellen, geen verrassingsfeestje, daar ben ik ook niet zo voor. Dat ik op 11 september verjaar? Dat betekent eigenlijk dat ik de eerste ramp op die datum was, hé.” *(lacht)*

Sociale media

“Niet alles moet gezegd of geschreven worden, vind ik. Ik versta niet dat mensen via die nieuwe media álles publiek maken. Als ik vroeger met mijn ouders van reis thuiskwam, hingen wij onze vakantiekiekjes toch ook niet aan de voordeur? Hooguit was er eens een diavoorstelling als er bekenden over de vloer kwamen.”

West-Vlaming in Gent

“Hoeveel West-Vlaanderen er nog in me zit? Honderd procent! Wij, West-Vlamingen, zijn Gent aan het veroveren. De Gentenaars hebben nu stilaan door dat we een omsingelplan aan het uitrollen zijn. *(lacht)* Gent is een fantastische stad. Ik heb graag in Brugge gewoond, maar daar gebeurt het productieproces voor het theater te weinig.”

Nieuwe producties

“Eind september gaat in Brugge Den Uyl in première. Het wordt een stuk, dat ik breng met Ultima Thule en actrice **Els Trio**, over het befaamde Assebroekse poppentheater uit de Tweede Wereldoorlog. Erfgoed Brugge vond die poppen en stelde die ter beschikking. Poppentheater is fascinerend en vergt nieuwe technieken. Ik leer graag bij, ik ben een nieuwsgierig ventje. Zelfs als ik op de bus sta te wachten, lees ik zelf de tabellen van De Lijn. Die honger naar kennis, dat drijft mij. Verder bereid ik ook nog een productie met **Wim Dewulf** voor, maar daar kan ik nog niet meer over vertellen.”

Eric Bastiaens en Modest

“Dat het grote publiek me vooral van die rollen kennen, stoort me niet. Als ik op stap was met mijn mentor **Senne Rouffaer**, sprak iedereen hem ook als *Zeppos* aan. Hij zei: *je moet je daar niet aan storen, het is goed dat de mensen je nog herkennen en over je spreken*. Maar het mag niet het enige zijn waar je in blijft hangen. Ik heb de rol van Eric Bastiaens van 2002 tot 2009 vertolkt en dan vertrok mijn personage op wereldreis. Wel, ik weet niet waar hij nu zit. *(lacht)* Dat was een mooie periode, maar ik zie het niet meteen zitten om er terug in te stappen. Hetzelfde geldt voor Modest. De deukhoed en de typische jas liggen op zolder, maar er zijn geen plannen om die terug uit de kast te halen.”